

บทความการวิจัย

การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์

Monk's Participation of watnuanchan in Community Development

ธนะวัฒน์ เลิศสุขจิรัตน์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

บทคัดย่อ

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์ ระหว่างเดือน กันยายน 2559 - เดือนตุลาคม 2559 จำนวน 280 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 120 คน หญิงจำนวน 160 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคั้งนี้ คือ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์ และได้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดจำนวน 162 คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 69 คน หญิงจำนวน 93 คน กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 89 รองลงมา มีอายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 22.22 และอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 17.28 และน้อยที่สุดมีอายุ 17.28 คิดเป็นร้อยละ 5.56 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสแล้ว คิดเป็นร้อยละ 65.43 รองลงมา เป็น โสด คิดเป็นร้อยละ 24.07 และน้อยที่สุดเป็นหม้าย / หย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 10.49 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 58.02 รองลงมาจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 29.63 และน้อยที่สุดจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 12.35 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,000 – 35,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 35,001 – 45,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 38.27 และน้อยที่สุดมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 45,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 8.64 และกลุ่มตัวอย่างมีประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ คิดเป็นร้อยละ 35.19 รองลงมาประกอบอาชีพเป็นรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 27.78 และน้อยที่สุดประกอบอาชีพเป็นค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 15.43

จากการวิจัยอภิปรายได้ว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ในด้านศาสนศึกษามากกว่าด้านอื่น

โดยเฉพาะเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกลุ่มสนทนาธรรมแก่ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป รองลงมาคือด้านสาธารณูปการ โดยเฉพาะเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่แก่ประชาชนในชุมชนเป็นประจำทุกปี และน้อยที่สุดคือด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยเฉพาะเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งผู้ยาสามัญประจำวัดเป็นสถานที่ให้บริการรักษาโรคแก่ประชาชนทั่วไป ส่วนด้านการปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ในเรื่องพระสงฆ์ประพฤติและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์มีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ เช่น ทำความสะอาดวัดกวาดลานวัด เป็นต้น และน้อยที่สุดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์มีพฤติกรรมการใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ส่วนด้านศาสนศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ในเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกลุ่มสนทนาธรรมแก่ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์มีการจัดวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และน้อยที่สุดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์จัดการเรียนการสอนให้แก่ประชาชนที่ไม่ได้รับการศึกษาเนื่องจากยากจนหรือไม่มีโอกาสได้ศึกษาในระบบในวัด ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ในเรื่องพระสงฆ์เป็นวิทยากรช่วยสอนหนังสือในชั้นเรียนตามตารางสอนของโรงเรียนมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์สนับสนุนและจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียนในชุมชน และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งศูนย์หรือโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในวัด ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ในเรื่องพระสงฆ์รับกิจนิมนต์จากประชาชนไปเทศน์ที่บ้านและที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสมมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์เผยแผ่ธรรมโดยวิธีการเทศนา ปาฐกถา และอภิปราย เป็นต้น และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์บรรยายธรรมให้ประชาชนได้รู้จักอดทน ขยันหมั่นเพียรและขวนขวายในการประกอบอาชีพที่สุจริต ส่วนด้านสาธารณูปการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าพระสงฆ์วัดพิชัยญาติมีบทบาทในการพัฒนาชุมชนในเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่แก่ประชาชนในชุมชนเป็นประจำทุกปีมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์จัดสถานที่ภายในวัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม และน้อยที่สุดการมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์จัดให้วัดเป็นสถานที่ออกกำลังกายของเยาวชนและประชาชนทั่วไป สำหรับด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ในเรื่องพระสงฆ์จัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ แก่ประชาชนมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ แก่ประชาชน และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งผู้ยาสามัญประจำวัดเป็นสถานที่ให้บริการยารักษาโรคแก่ประชาชนทั่วไป

จากการทดสอบสมมติฐานพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านสาธารณูปการ อายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ สถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ รายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ และอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณูปการ ข้อเสนอแนะการศึกษาครั้งนี้ด้านการปกครอง ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ พระภิกษุสามเณรในวัด ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่คณะ และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างศรัทธาเลื่อมใสให้แก่ประชาชนผู้ได้พบเห็น ซึ่งจะมีส่วนในการส่งผลให้ประชาชน หรือชาวบ้านหันหน้าเข้าวัดและปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนมากยิ่งขึ้น ส่วนด้านศาสนศึกษา ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดพิชัยญาติมีความคิดเห็นต้องการให้ วัดมีการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนให้แก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนผู้สนใจได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความรู้ความเข้าใจใน

คำสอนระดับหนึ่ง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเอง และถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้รับรู้และปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ วัดมีการดำเนินการสงเคราะห์ การช่วยเหลือให้แก่เยาวชน และประชาชนทั่วไปให้ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาของรัฐ เพื่อจะได้ดำรงตนเป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพ สามารถใช้ความรู้ที่ได้รับนั้น ประกอบอาชีพการงานเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้ และเป็นกำลังหนึ่งในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ มีการดำเนินงานประกาศพระพุทธศาสนาด้วยตนเอง เช่น การแสดงธรรม การให้การศึกษาเกี่ยวกับพระศาสนา และการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับวัดหรือกิจการพระศาสนา นำความรู้ความสามารถทางหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ตนศึกษาดีแล้วไปเผยแผ่ ประกาศให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้และเข้าใจตามโอกาสอันสมควร เพื่อให้ประชาชนสามารถน้อมนำมาปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องในชีวิตประจำวัน เป็นการสร้างความผาสุก สงบเย็น ให้แก่ตนเอง และสังคม ส่วนด้านสาธารณูปการ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ การดำเนินการให้วัดเป็นสถานที่รื่นรมย์ สงบ เหมาะสมแก่การเป็นศาสนสถาน สำหรับการพำนักอาศัยประพฤติธรรม หรือกิจกรรมอื่นใดที่เป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนและหน่วยงานในท้องถิ่น การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาสาธารณูปการต่าง ๆ ในชุมชนด้วย ส่วนด้านสาธารณสงเคราะห์ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ การดำเนินการสงเคราะห์ แก่ชุมชนและประชาชนทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจด้วยกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยดำเนินบทบาทที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระธรรมวินัย เพื่อยกระดับรายได้ สร้างระบบสวัสดิการชุมชน เพิ่มแหล่งรายได้ สร้างกระบวนการเรียนรู้ การแก้ปัญหา สำนึกร่วม และถักทอความสามัคคี สมานฉันท์ของชุมชน ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนต่าง ๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น

ภูมิหลัง

ประเทศไทยมีพระพุทธศาสนา เป็นสถาบันหลักหนึ่งของสังคมไทย คนไทยต่างให้การยอมรับนับถือมาตั้งแต่โบราณกาลและมีการสืบทอดมาจนถึงทุกวันนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 มาตรา 9 ได้กล่าวไว้ว่าพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพุทธมามะกะ และทรงเป็นอัครศาสนูปถัมภก ประชาชนชาวไทยส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และสถาบันศาสนาเป็นระบบย่อยของสังคมไทย ซึ่งมีวัดเป็นศาสนสถาน มีพระสงฆ์เป็นศาสนบุคคล ถือเป็น

ตัวแทนในการดำเนินกิจกรรมศาสนา ที่จะทำให้พระพุทธศาสนาช่วยการพัฒนาชุมชนสังคม และประเทศชาติอย่างสำคัญยิ่ง

วัดและพระสงฆ์ มีบทบาทที่สำคัญแก่ประชาชนและสังคมมายาวนาน ไม่ว่าจะเป็นสถานที่ให้การศึกษา การอาชีพ การรักษาโรค การพิจารณาตัดสินคดีความต่าง ๆ การให้คำแนะนำสั่งสอน สร้างความเข้มแข็ง ทางด้านจิตใจ และยังเป็นสถานที่พักผ่อนและปฏิบัติธรรมรวมทั้งการทำกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องที่รวมอยู่ในวัด ต่อมาบทบาทดังกล่าวได้ลดน้อยลง ตามสภาพความเจริญ และการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง มีการแบ่งความรับผิดชอบกิจกรรมบางอย่างที่วัด เคยมีบทบาทออกไป เช่น การศึกษา การรักษาพยาบาล ประกอบกับวิถีชีวิตของประชาชนที่ได้รับเอาอารยธรรมของชาวตะวันตกมากขึ้น กระทั่งความจำเป็นในการประกอบอาชีพ ได้ทำให้บุคคลที่เคยเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ภายในวัดลดลงไปด้วย ความสัมพันธ์ระหว่าง วัด พระสงฆ์กับประชาชนก็ห่างกัน ขาดการส่งเสริมการให้ร่วมมือในกิจกรรมการทานุบำรุงดูแลรักษาวัด และกิจการในพระพุทธศาสนาเท่าที่ควร ส่งผลให้โอกาสของประชาชนที่จะได้ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมทางศาสนาก็น้อยลง มีผลทำให้คุณธรรม จริยธรรมในสังคมเสื่อมลง ประกอบกับที่มีวัดบางแห่งได้มุ่งเน้นการพัฒนาในด้านวัตถุ มากกว่าการพัฒนาในด้านจิตใจ จึงเป็นสาเหตุที่ทำให้พระสงฆ์สามเณรขาดการสนใจในการศึกษาและการปฏิบัติ เพื่อเผยแผ่ แก่ประชาชน มีการส่งเสริมสนับสนุนเพื่อให้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง คือ วัด พระสงฆ์ และ พุทธศาสนิกชนได้มีการฟื้นฟูพัฒนา กำหนดแนวทางดำเนินกิจการพระศาสนาให้มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพสมบูรณ์ เป็นศูนย์รวมจิตใจ โดยพระสงฆ์เป็นผู้นำในการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและช่วยชี้แนะทางที่ถูกต้อง

สถาบันสงฆ์ เป็นสถาบันหนึ่งที่มีความสัมพันธ์อย่างแนบแน่นกับสถาบันการปกครองซึ่งสมัยก่อนได้แก่ สถาบันพระมหากษัตริย์และบ้าน อันหมายถึงประชาชนทั่วไป ดังที่เรียกกันว่า วัดวัง บ้าน ในสมัยก่อนประเทศไทยมีการปกครองแบบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ มีสถาบันกษัตริย์เป็นสถาบันที่ทำหน้าที่ปกครองรัฐ สถาบันปกครองได้อาศัยพระพุทธศาสนาเป็นกลไกหนึ่งในการปกครอง ในสมัยอาณาจักรสุโขทัย พระมหาธรรมราชาลิไททรงพระนิพนธ์ไตรภูมิพระร่วง (พระมหาสนิท อนุจารี, 2551) ว่าด้วยเรื่องสวรรค์ นรก และโลกมนุษย์ ผู้ใดกระทำชั่ว จะตกนรก ส่วนผู้ใดทำกรรมดีจะได้ขึ้นสวรรค์ และในสมัยอยุธยาตอนปลาย ยังได้มีการประชาสัมพันธ์พระมาลัยคำหลวง ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับพระมาลัยทองท่องนรก เทียวแดนสวรรค์เสนอโลกยุคพระศรีอริย์ (อุดมพร คัมภีรานนท์, 2551) ซึ่งผู้คนมีความเท่าเทียมกัน ให้เป็นความหวังแก่ประชาชน นอกจากนี้สถาบันกษัตริย์ยังให้คุ้มครองป้องกันและสนับสนุนแก่พระสงฆ์ที่ทำตามนโยบายด้วยการพระราชทาน สมณศักดิ์ นิตยภัต การบูรณะและปฏิสังขรณ์วัด การทำบุญทอดกฐิน ทอดพระป่า แต่งตั้งให้เป็นพระอุปัชฌาย์ แต่งตั้ง วัดให้เป็นวัดหลวง ต่อมาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง

เป็นแบบประชาธิปไตย รัฐก็ยังดึงพระสงฆ์เข้าร่วมโครงการพัฒนาบางโครงการเพื่อสร้างความชอบธรรมโดยอ้างถึงความเป็นปึกแผ่นของชาติ โดยจัดให้มีการอบรมถวายรู้แด่พระสงฆ์และรัฐยังได้ออกกฎหมายเกี่ยวกับพระสงฆ์นอกเหนือพระธรรมวินัยโดยให้กรมการศาสนาเป็นผู้ดูแลควบคุมกิจการคณะสงฆ์ด้วย จะเห็นได้ว่านับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันกลไกสำคัญ หรือกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลในการสร้างสรรค์พระพุทธศาสนาหรือเป็นแกนกลางของพระพุทธศาสนาก็คือ พระสงฆ์ตามหลักทางพระพุทธศาสนาแล้วพระสงฆ์คือผู้บวชในบวรพระพุทธศาสนาซึ่งสละแล้วซึ่งสภาวะความเป็นปัจเจกภาวะ แต่มีชีวิตเพื่อสังฆภาวะ เพื่อชุมชน มีจิตวิญญาณเพื่อชุมชน ต้องมีความรู้สึกที่เป็นชุมชน (Community) เพราะชีวิตต้องมีความเกี่ยวข้อง มีการติดต่อสื่อสาร (Communication) กันตลอดเวลา ยิ่งในสมัยโบราณด้วยแล้ว วัดหรือพระสงฆ์กลายเป็นศูนย์กลางของชุมชนไปในตัว วัดเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ของชุมชน มีเรื่องอะไรเกิดขึ้นก็มาประชุมกันที่วัด มาร่วมกิจกรรมทางศาสนา เช่นมาทำบุญใส่บาตรที่วัด ในวันสำคัญทางศาสนา คือวันวิสาขบูชา วันมาฆบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษาและวันสำคัญอื่นๆ และวันที่มีการประชุมเรื่องราวที่ทางราชการให้ผู้นำหมู่บ้านอย่างกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน เมื่อได้รับเรื่องราวข่าวสารจากทางราชการมาก็มาประชุมกันที่วัด

เนื่องด้วยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2535 ได้เพิ่มบทบาทด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์ ให้พระสงฆ์มีบทบาทในการมีส่วนร่วมพัฒนาสังคมที่เห็นได้ชัดคือ เป็นผู้นำทางศีลธรรม เป็นผู้ให้คำปรึกษาด้านจิตใจ และส่งเสริมการให้การศึกษาธรรมะ แก่เยาวชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณวัด และชุมชนใกล้เคียง พระสงฆ์ในชนบทมีความผูกพันกับชุมชนอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากในแต่ละฤดูกาลมักจะมีกิจกรรมที่สำคัญๆ เกี่ยวกับศาสนาและจารีตประเพณีในชุมชนนั้นๆ ล้วนเป็นการเสริมบทบาท และสร้างความสัมพันธ์ ระหว่างพระสงฆ์กับชุมชน นอกจากนั้นบทบาทที่สำคัญยิ่งและปรากฏอยู่ทั่วไปได้แก่ การเข้าไปสอนพระพุทธศาสนาในโรงเรียน ทั้งระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาการเข้าไปบรรยายธรรมแบบผสมผสานกับศาสตร์ปัจจุบัน ตามหน่วยงานทั้งในภาครัฐและภาคเอกชนซึ่งเป็นบทบาทเชิงรุก อาจกล่าวได้ว่าบทบาทหลักของพระสงฆ์ว่ามี 3 ประการ คือ ประการแรกท่านพัฒนาจิตวิญญาณความเป็นมนุษย์ให้แก่ประชาชน ด้วยการแนะนำให้ประพฤติตามหลักพระพุทธศาสนา ส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรมตามสมควรแก่โอกาสประการที่สองท่านทำหน้าที่เป็นผู้ให้การศึกษาแก่ประชาชนในท้องถิ่น ด้วยการส่งเสริมให้มีการเรียนและสอนธรรมศึกษาแก่เยาวชน ประการที่สามท่านเป็นผู้นำการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ อาทิ การเป็นผู้นำในการทำงาน การเป็นผู้ประสานเพื่อให้เกิดความร่วมมือจากทุกฝ่าย เป็นผู้ริเริ่มในการก่อตั้งมูลนิธิเพื่อการศึกษาและการพัฒนา นอกจากนั้นท่านยังเป็นวิทยากรให้ความรู้และกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นที่ตนเองอาศัยอยู่ แต่อย่างไรก็ตาม บทบาทนั้นจะเกิดขึ้นและประสบความสำเร็จ

ได้ ต้องได้รับการเรียกร้องหรือตอบรับหรือตอบสนองจากสังคม และโดยเฉพาะอย่างยิ่งท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่เดียวกับวัด ที่ยังมีวัฒนธรรม ประเพณี ค่านิยม และความเชื่ออื่นๆ ที่มีอิทธิพลมาจากพระพุทธศาสนา ดังนั้นจึงหลีกเลี่ยงไม่ได้ที่พระสงฆ์ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต ของประชาชนที่มีความเกี่ยวพันกับพระพุทธศาสนา (พระมหาณรงค์ จิตฺตโสภโณ อ้างถึงใน พิชิต คำพลงาม, 2549)

ข้อความดังกล่าวมาข้างต้นแสดงให้เห็นถึงบทบาทของวัดและพระสงฆ์ที่มีต่อสังคม ซึ่งย่อมเป็นผลดีต่อสังคมที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาขึ้น แต่ในสังคมไทยปัจจุบันได้มีสถาบันอื่น ๆ เข้ามาทำหน้าที่แทนบทบาทต่าง ๆ ทำให้วัดและพระสงฆ์มีส่วนช่วยสังคมน้อยลง เช่น มีโรงเรียนทำหน้าที่สอนบุตรและธิดาแทนวัด มีโรงพยาบาลรักษาคณปวยแทนวัด มีโรงมหรสพที่ให้ความบันเทิงซึ่งไม่จำกัดฤดูกาลแทนวัด และมีเครื่องจักรกลผ่อนแรงจนเป็นเหตุให้การพึ่งพาอาศัยแรงงานเพื่อนบ้านหมดความจำเป็น สิ่งเหล่านี้เริ่มทำให้คนห่างวัดและพระสงฆ์มากขึ้น คนรุ่นใหม่มีความผูกพันกับสถาบันศาสนาน้อยลง ไม่ศรัทธางานบุญกุศลเท่ากับคนรุ่นก่อน คนรุ่นใหม่ไม่ค่อย ๆ เห็นความสำคัญของวัดและพระสงฆ์ลดลงทุกที วัดบางแห่งถูกปล่อยปละละเลยจากสังคม สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าปัจจุบันนี้ความสัมพันธ์ระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนลดน้อยลง ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าวัดและพระสงฆ์ในปัจจุบันไม่ค่อยมีบทบาทหน้าที่ช่วยเหลือประชาชนให้มีคุณภาพเพื่อที่จะพัฒนาชุมชนเท่าที่ควร ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ในทัศนะของประชาชนในเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร ว่าเป็นอย่างไรรวมทั้งนี้เพื่อจะช่วยให้ประชาชนเกิดความศรัทธาและยึดมั่นในพระพุทธศาสนาซึ่งจะเป็นผลดีต่อการพัฒนาชุมชนสังคม ตลอดจนประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์

จำแนกตามลักษณะส่วนบุคคล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์ ระยะเวลาระหว่างเดือน กันยายน 2559 - เดือนตุลาคม 2559 จำนวน 280 คน แบ่งเป็นชายจำนวน 120 คน หญิงจำนวน 160 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์ และได้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมดจำนวน 162คน แบ่งเป็นชาย จำนวน 69 คน หญิงจำนวน 93 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และค้นคว้า จากงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการร่างเป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. จัดทำร่างแบบสอบถาม นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขและเพิ่มเติมตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง หลังจากนั้นดำเนินการจัดทำเป็นแบบสอบถาม

5. ตรวจสอบความเที่ยงตรงและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบใช้ (Try out) กับลูกค้าไม่ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำไปวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2. นำข้อมูลของแบบสอบถาม ไปลงตารางโปรแกรมสำเร็จรูป

สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยสรุปผลการวิจัยข้อมูลแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการวิเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 42.59 เป็นเพศหญิง จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 57.41 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุอยู่ระหว่าง 30 - 40 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 89 รองลงมาคืออายุอยู่ระหว่าง 41 - 50 ปี จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 22.22 และอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 17.28 และน้อยที่สุดมีอายุ 17.28

จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 5.56 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สมรสแล้ว จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 65.43 รองลงมาเป็น โสด จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 24.07 และน้อยที่สุดเป็นหม้าย / หย่าร้าง จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 10.49 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 58.02 รองลงมาจบการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 29.63 และน้อยที่สุดจบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 12.35 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 25,000 – 35,000 บาท จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 38.89 รองลงมา มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 35,001 – 45,000 บาท จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 38.27 และน้อยที่สุดมีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 45,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 8.64 และกลุ่มตัวอย่างมีประกอบอาชีพเป็นข้าราชการ จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 35.19 รองลงมาประกอบอาชีพเป็นรัฐวิสาหกิจ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 27.78 และน้อยที่สุดประกอบอาชีพเป็นค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.43

ตอนที่ 2 สรุปผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์

ผลการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.25$, S.D.= 0.156) เมื่อพิจารณารายด้านกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในด้านศาสนศึกษา มากกว่าด้านอื่น ๆ ($\bar{x}=4.70$, S.D.= 0.440) รองลงมาคือด้านสาธารณูปการ ($\bar{x}=4.48$, S.D.= 0.326) และน้อยที่สุดคือด้านสาธารณสงเคราะห์ ($\bar{x}=3.99$, S.D.= 0.253) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}=4.16$, S.D.= 0.160) เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์ประพฤติและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดมากกว่าประเด็นอื่น ๆ ($\bar{x}=4.79$, S.D.= 0.516) รองลงมาคือพระสงฆ์มีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ เช่น ทำความสะอาดวัดกวาดลานวัด เป็นต้น ($\bar{x}=4.67$, S.D.= 0.557) และน้อยที่สุดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์มีพฤติกรรมการใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ($\bar{x}=1.90$, S.D.= 0.299) ส่วนด้านศาสนศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}=4.70$, S.D.= 0.440) เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกลุ่มสนทนาธรรมแก่ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปมากกว่าประเด็นอื่น ๆ ($\bar{x}=4.86$, S.D.= 0.471) รองลงมาคือพระสงฆ์มีการจัดวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ($\bar{x}=4.80$, S.D.= 0.588) และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์จัดการเรียนการสอนให้แก่ประชาชนที่ไม่ได้รับ

การศึกษาเนื่องจากยากจนหรือไม่มีโอกาสได้ศึกษาในระบบในวัด ($\bar{X}=4.51$, S.D.= 0.750) ส่วนด้าน การศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.07$, S.D.= 0.219) เมื่อพิจารณารายประเด็น คำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่อง พระสงฆ์เป็นวิทยากรช่วยสอนหนังสือในชั้นเรียนตามตารางสอนของโรงเรียนมากกว่าประเด็น อื่น ๆ ($\bar{X}=4.67$, S.D.= 0.653) รองลงมาคือพระสงฆ์สนับสนุนและจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับ โรงเรียนในชุมชน ($\bar{X}=4.65$, S.D.= 0.653) และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของ พระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งศูนย์หรือโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในวัด ($\bar{X}=3.33$, S.D.= 0.498) ส่วนด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.10$, S.D.= 0.203) เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์รับกิจนิมนต์จากประชาชนไปเทศน์ที่บ้านและที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสมมากกว่าประเด็นอื่น ๆ ($\bar{X}=4.77$, S.D.= 0.653) รองลงมาคือพระสงฆ์เผยแพร่ ธรรมโดยวิธีการเทศนา ปาฐกถา และอภิปราย เป็นต้น ($\bar{X}=4.68$, S.D.= 0.575) และน้อยที่สุดที่การมี ส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์บรรยายธรรมให้ ประชาชนได้รู้จักถอดทน ขันหมั่นเพียรและขวนขวายในการประกอบอาชีพที่สุจริต ($\bar{X}=3.33$, S.D.= 0.498) ส่วนด้านสาธารณูปการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.48$, S.D.= 0.326) เมื่อ พิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัด นวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่แก่ประชาชนในชุมชนเป็นประจำทุกปี มากกว่าประเด็นอื่น ๆ ($\bar{X}=4.86$, S.D.= 0.505) รองลงมาคือพระสงฆ์จัดสถานที่ภายในวัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม ($\bar{X}=4.77$, S.D.= 0.436) และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมใน การพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์จัดให้วัดเป็นสถานที่ออกกำลังกาย ของเยาวชนและประชาชนทั่วไป ($\bar{X}=3.98$, S.D.= 0.516) และสำหรับด้านสาธารณสงเคราะห์ โดย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.99$, S.D.= 0.253) เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์จัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ แก่ประชาชนมากกว่าประเด็นอื่น ๆ ($\bar{X}=4.67$, S.D.= 0.557) รองลงมาคือพระสงฆ์ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ แก่ประชาชน ($\bar{X}=4.51$, S.D.= 0.758) และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัด นวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งศูนย์อาสาสมัครประจำวัดเป็นสถานที่ให้บริการรักษาโรคแก่ ประชาชนทั่วไป ($\bar{X}=3.33$, S.D.= 0.498)

ตอนที่ 3 สรุปผลการเปรียบเทียบการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์

ผลการทดสอบสมมติฐานการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านสาธารณูปการ เมื่อพิจารณารายด้าน จำแนกตามเพศ พบว่าด้านการปกครอง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ด้านการปกครองแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุก ๆ ประเด็นคำถาม ยกเว้นเรื่องพระสงฆ์มีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ เช่น ทำความสะอาดวัดกวาดลานวัด เป็นต้น ส่วนด้านศาสนศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ด้านศาสนศึกษาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุก ๆ ประเด็นคำถาม ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ด้านการศึกษาสงเคราะห์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะประเด็นเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งศูนย์หรือ โรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในวัด พระสงฆ์มีการจัดตั้ง โรงเรียนสอนพระปริยัติธรรมสายสามัญและบาลีในวัด พระสงฆ์สนับสนุนและจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียนในชุมชน พระสงฆ์สนับสนุนให้จัดตั้งกองทุนหรือมูลนิธิสงเคราะห์ให้กับเด็กนักเรียนที่เรียนดี ประพฤติดี แต่ยากจน และพระสงฆ์ให้ความรู้ด้านศีลธรรมและจริยธรรมแก่เด็กนักเรียนนักศึกษา ในสถานศึกษา ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุก ๆ ประเด็นคำถาม ยกเว้นเรื่องพระสงฆ์จัดเวทีสนทนาธรรมที่เอื้อต่อการดำเนินชีวิตอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านสาธารณูปการพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ ด้านสาธารณูปการแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในทุก ๆ ประเด็นคำถาม ยกเว้นเรื่องพระสงฆ์จัดวัดให้เป็นอุทยานการศึกษา และพระสงฆ์จัดให้วัดเป็นสถานที่ออกกำลังกายของเยาวชนและประชาชนทั่วไป และสำหรับด้านสาธารณสงเคราะห์พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ด้านสาธารณสงเคราะห์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะประเด็นคำถามเรื่องพระสงฆ์ให้คำแนะนำและชักชวนให้ประชาชนร่วมบริจาคทรัพย์ให้แก่ผู้ประสบภัยต่าง ๆ พระสงฆ์ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ แก่

ประชาชน พระสงฆ์จัดให้มีการบริการรักษาพยาบาลผู้ป่วยตามภูมิปัญญาท้องถิ่น พระสงฆ์จัดตั้งศูนย์ยาสามัญประจำวัดเป็นสถานที่ให้บริการรักษาโรคแก่ประชาชนทั่วไป และพระสงฆ์สนับสนุนให้จัดตั้งกองทุนอาหารกลางวันสำหรับนักเรียนการทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแพร่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์ การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสงเคราะห์

การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสงเคราะห์

การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณูปการ

อภิปรายผล

จากการวิจัยอภิปรายได้ว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในด้านศาสนศึกษามากกว่าด้านอื่น

โดยเฉพาะเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกลุ่มสนทนาธรรมแก่ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไป รองลงมาคือด้านสาธารณูปการ โดยเฉพาะเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่แก่ประชาชนในชุมชนเป็นประจำทุกปี และน้อยที่สุดคือด้านสาธารณสงเคราะห์ โดยเฉพาะเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งผู้ยาสามัญประจำวัดเป็นสถานที่ให้บริการรักษาโรคแก่ประชาชนทั่วไปเมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการปกครอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์ประพฤติและปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัดมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์มีการจัดแบ่งภาระหน้าที่ เช่น ทำความสะอาดวัดกวาดลานวัด เป็นต้น และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์มีพฤติกรรมการใช้จ่ายอย่างสุรุ่ยสุร่าย ส่วนด้านศาสนศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกลุ่มสนทนาธรรมแก่ผู้สูงอายุและประชาชนทั่วไปมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์มีการจัดวัดเป็นศูนย์กลางแห่งการเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์จัดการเรียนการสอนให้แก่ประชาชนที่ไม่ได้รับการศึกษาเนื่องจากยากจนหรือไม่มีโอกาสได้ศึกษาในระบบในวัด ส่วนด้านการศึกษาสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์เป็นวิทยากรช่วยสอนหนังสือในชั้นเรียนตามตารางสอนของโรงเรียนมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์สนับสนุนและจัดหาอุปกรณ์การศึกษาให้กับโรงเรียนในชุมชน และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งศูนย์หรือโรงเรียนพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้นในวัด ส่วนด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์รับกิจนิมนต์จากประชาชนไปเทศน์ที่บ้านและที่อื่น ๆ ตามความเหมาะสมมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์เผยแผ่ธรรมโดยวิธีการเทศนา ปาฐกถา และอภิปราย เป็นต้น และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์บรรยายธรรมให้ประชาชนได้รู้จักอดทน ขยันหมั่นเพียรและขวนขวายในการประกอบอาชีพที่สุจริต ส่วนด้านสาธารณูปการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์มีการจัดกิจกรรมอุปสมบทหมู่แก่ประชาชนในชุมชนเป็นประจำทุกปีมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์จัดสถานที่ภายในวัดให้ร่มรื่น สงบ สะอาด และมีที่สำหรับปฏิบัติธรรม และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วม

ในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ คือเรื่องพระสงฆ์จัดให้วัดเป็นสถานที่ออกกำลังกายของเยาวชนและประชาชนทั่วไป สำหรับด้านสาธารณสุขสงเคราะห์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายประเด็นคำถามกลุ่มตัวอย่างเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ในเรื่องพระสงฆ์จัดให้มีการอำนวยความสะดวกในการบำเพ็ญกุศลต่าง ๆ แก่ประชาชนมากกว่าประเด็นอื่น ๆ รองลงมาคือพระสงฆ์ให้คำปรึกษาทางด้านจิตใจที่เกี่ยวกับปัญหาชีวิตต่าง ๆ แก่ประชาชน และน้อยที่สุดที่การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์คือเรื่องพระสงฆ์จัดตั้งศูนย์สามัญประจำวัดเป็นสถานที่ให้บริการรักษาโรคแก่ประชาชนทั่วไป จากการทดสอบสมมติฐานอภิปรายได้ว่าความคิดเห็นต่อบทบาทของการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามเพศ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา และด้านสาธารณูปการ การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามอายุ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามสถานภาพสมรส พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ด้านสาธารณูปการ และด้านสาธารณสุขสงเคราะห์

การทดสอบสมมติฐานความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ จำแนกตามอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เฉพาะด้านการปกครอง ด้านศาสนศึกษา ด้านการศึกษาสงเคราะห์ และด้านสาธารณูปการ

ข้อเสนอแนะ

ด้านการปกครอง ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์ มีความคิดเห็นต้องการให้ พระภิกษุสามเณรในวัด ประพฤติปฏิบัติตนให้ถูกต้องตามพระธรรมวินัย เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยในหมู่คณะ และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา รวมทั้งเป็นการเสริมสร้างความศรัทธาเลื่อมใสให้แก่ประชาชนผู้ได้พบเห็น ซึ่งจะมีส่วนในการส่งผลให้ประชาชน หรือชาวบ้านหันหน้าเข้าวัดและปฏิบัติตามพระธรรมคำสอนมากยิ่งขึ้น

ด้านศาสนศึกษา ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ วัดมีการดำเนินการในการจัดการเรียนการสอนให้แก่พระภิกษุสามเณร และประชาชนผู้สนใจได้ศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัย จนมีความรู้ความเข้าใจในคำสอนระดับหนึ่ง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและถ่ายทอดให้แก่ผู้อื่นได้รับรู้และปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง

ด้านการศึกษาสงเคราะห์ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ วัดมีการดำเนินการสงเคราะห์ การช่วยเหลือให้แก่เยาวชน และประชาชนทั่วไปที่ได้รับการศึกษาเล่าเรียน ทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษาของรัฐ เพื่อจะได้ดำรงตนเป็นพลเมืองดีและมีคุณภาพสามารถใช้ความรู้ที่ได้รับนั้นประกอบอาชีพการงานเลี้ยงตัวและเลี้ยงครอบครัวได้ และเป็นกำลังหนึ่งในการพัฒนาสังคมให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ มีการดำเนินงานประกาศพระพุทธศาสนาด้วยตนเอง เช่น การแสดงธรรม การให้การศึกษาเกี่ยวกับพระศาสนา และการส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับวัดหรือกิจการพระศาสนา นำความรู้ความสามารถทางหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่ตนศึกษาดีแล้วไปเผยแผ่ ประกาศให้ประชาชนโดยทั่วไปได้รับรู้และเข้าใจตามโอกาสอันสมควร เพื่อให้ประชาชนสามารถน้อมนำมาปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องในชีวิตประจำวัน เป็นการสร้างความผาสุก สงบเย็น ให้แก่ตนเอง และสังคม

ด้านสาธารณูปการ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้ การดำเนินการให้วัดเป็นสถานที่ร่มรื่น สงบ เหมาะสมแก่การเป็นศาสนสถาน สำหรับการพำนักอาศัย

ประเพณีธรรม หรือกิจกรรมอื่นใดที่เป็นสาธารณประโยชน์แก่ประชาชนและหน่วยงานในท้องถิ่น การทำวัดให้เป็นศูนย์กลางกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ตลอดจนการส่งเสริมการพัฒนาสาธารณูปการต่าง ๆ ในชุมชนด้วย

ด้านสาธารณสงเคราะห์ ประชาชนที่มาทำบุญที่วัดนวลจันทร์มีความคิดเห็นต้องการให้การดำเนินการสงเคราะห์แก่ชุมชนและประชาชนทั้งทางด้านวัตถุและจิตใจด้วยกิจกรรม หรือโครงการพัฒนาต่าง ๆ โดยคำนึงบทบาทที่ไม่ขัดหรือแย้งต่อพระธรรมวินัย เพื่อยกระดับรายได้ สร้างระบบสวัสดิการชุมชน เพิ่มแหล่งรายได้ สร้างกระบวนการเรียนรู้ การแก้ปัญหา สำนึกร่วม และถักทอความสามัคคีสมานฉันท์ของชุมชน ตลอดจนการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ และเอกชนต่าง ๆ ในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับชุมชนท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของพระสงฆ์วัดนวลจันทร์ควรมีการศึกษาภาพรวมของวัดที่อยู่ในเขตการปกครองเดียวกันเพื่อนำผลการศึกษามาใช้ประโยชน์ในการเสริมสร้างบทบาทของวัดในการพัฒนาชุมชนต่อไป
2. ควรมีการศึกษาเรื่องปัญหาและอุปสรรคของพระสงฆ์ในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน
3. ควรมีการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อวัดนวลจันทร์ในการพัฒนาชุมชน